

Reis eelmisesse sajandisse.
Tekst ja fotod Ülo Lippa alias Metsamesinik

Reisi korraldaja: MTÜ Alustame Algusest – vaata www.mesilaspere.com või www.maaelureisid.ee

1. päev, reede, 27 september.

Reedene varahommik võtab mind vastu pimeduses tibutava vihmaga. Maantee värskelt remonditud teelõigul pole ei servaposte ega teekatemärgistust, seega on sõita üsna ebamugav. Kiirustada ka ei tohi, kokkupõrge natukenegi түsedama metsloomaga tõmbaks algavale Apimondia reisile kriipsu peale.

Väljasõiduaeg Jürist oli ette nähtud 5.45 ning need, kes pidid antud kellaajaks sinna kogunema jõudsid õnnelikult kohale. Sealhulgas ka Lembit, kes kohtumispaika üles ei leia ning tubli veerand tundi asula vahel ringi tiirutab.

Raskete reisikottide vahele mahutatakse bussi pakiruumi ka kümme kasti õunu, mis Aivo palvel kaasa oli võetud. Ja algabki sõit Türi poole, kus meiega ühinevad veel mõned mesinikud tuues omakorda kaasa õunu. Viljandis võtame peale teise bussijuhi, mõned reisilised ning järjekordse koguse õunu.

Viimane peatus Eestimaa pinnal on Pärnus, buss saab nüüd inimesi üsna täis. Ja pakiruum õunu. Loodetavasti ei arreteerita meid Ukraina piiril toidukauba ebaseadusliku sisseveo tõttu.

Kuna kogu reisiseltskond on koos peab nüüd igaüks tulema bussi etteotsa, et mikrofoni teel lühike enesetutvustus teha. Bussijuhid vaatavad sellisele ringirändamisele küll veidi altkulmu, tegelikult ei tohi sõitvas bussis ringi kõndida. Ütlema nad siiski midagi ei hakka, ilmselt on tugevalt Marianne käpa all. Aivo lükkab oma sõnavõtu veidi edasi, ta ei saa hetkel rääkida – sööb õuna. Augustile antakse sõna viimasena, tema räägiks muidu mitu tundi ja teised ei saaks midagi öelda.

Leedu piiri ületame pool kaks päeval ning peatume lõunapausiks 19-nda kilomeetri söögikohas. Eelinfo kohaselt peaks seal olema ka minizoo. Tõsi küll, see tundub enam kui tagasihoidlik ning koosneb kiirel vaatlusel viinamäe teost, kahest kassist ning ühest äärmiselt kurva olemisega karust.

Kella kuue paiku ületame Poola piiri ning keerame kellad tunni võrra tagasi. Aivo nõuab lühipeatust, et pagasiruumist õunu tuua.

Tunnike hiljem jõuame Poola kirdeosa suurimasse linna Bialystok-i. Hotelli leidmine osutub üpris keeruliseks, peatee remondi tõttu tuleb sõita läbi elamukvartali kitsaste tänavate, mis suure reisibussiga ei ole just lihtsaim ettevõtmine. Järgneb segadus

hotelliga, mõningase ringitiirutamise tulemusena jõuame järeldusele, et „Lesny“-nimelist majutusk kohta sellel tänaval lihtsalt ei ole. See-eest leiame hotelli nimega „Grenada“. Marianne uurib natuke asja ja ilmneb et oleme õiges kohas, ainult et nimi on vahepeal ootamatult vahetunud. Hea et veel asukohtki sama on.

Tänane varane ärkamine ja päevane ligi tuhandekilomeetrine läbisõit on suurema osa rahvast üsna ära väsitanud. Nälgasemad püüavad einestada hotelli restoranis, mis osutub tõsiseks katsumuseks, kuna teenendajad on võimelised ainult Poola keeles suhtlema. Energilisemad reisilised leiavad endas jaksu linnaga tutvumiseks ning üritavad sisse saada lähedalasuvasse kaubanduskeskusesse, mis aga ponnistustele vaatamata ei õnnestu.

2. päev, laupäev, 28 september.

Hommikune dušši all käimine on omaette kogemus. Ilmselt pole pesuruumi ehitamisel mõõdulinti ja vesiloodi kasutatud ning osa vett voolab ukse alt koridori vaiba sisse. Väljudes paneme saapad toas jalga et sokid märjaks ei saaks. Hommikueine rootsi lauas on rikkalik ja maitsev. Isegi mesi on laual, tõenäoliselt spetsiaalselt mesinike grupile serveeritud. Eileõhtuste muljete vahetamise käigus tuleb ilmsiks tõsiasi, et kaubanduskeskus oli siiski avatud. Need kes sisse ei saanud, kangutasid lihtsalt valet ust, õnneks mitte turvaruumi oma.

Edasi hakkame sõitma kolmveerand kaheksa, kõik jõuavad õigeaegselt bussi peale. Marianne haarab mikrofoni ja räägib Bialystok-i linnast. Tuleb välja, et esperanto keel on just siit pärit. Selle olevat välja töötanud kohalik arst eesmärgiga, et linna paljurahvuseline elanikkond omavahel suhelda saaks. Järgmisena haarab mikrofoni Aleksander, kelle turismialased teadmised on küll tagasihoidlikumad, see-eest Poola

mesinduse alased seda põhjalikumad ja neid ta meile siis jagabki.

Kui mesindusteemad otsa saavad tuleb kõne alla marsruut. Marianne ja Aleksander tunnistavad, et reisikavad said tehtud veidi eraldi, üks kontoris ja teine oma töö juures. Ka bussijuhtidel on sõiduplaanist oma nägemus. Mõistagi põhjustab selline informatsioon bussis kõhkleva elevuse.

Ilm on muutunud ilusaks, päike paistab ning sooja 10 kraadi kandis. Sõidame läbi aktiivse põllumajanduspiirkonna. Teed palistavad õunapuu-, sõstra-, kõrvitsa- ja kapsaaiad, kus toimetavad traktorid näevad välja sellised, et ei kõlbaks Eesti talunikule isegi tagavaraosadeks. Metsa enam eriti ei ole, metsloomi aga küll ja vaid bussijuhi hea reaktsioon päästab meid kokkupõrkest vales kohas teed ületava kitsega.

Kui kolmetunnise sõidu järel püüame ühes teeäärses tanklas väikese seljasirutuse ja tualetipeatuse teha, tabab meid väike tagasilöök. Selga ju sirutada saaks, aga keha kergendamiseks mõeldud ruumid on suletud. Järgmine tankla on kümnekonna kilomeetri pärast, paraku on sealsete tualettide uksed värskelt kinni müüritud. Neil, kes hommikul kaks tassi kohvi jõid, hakkavad silmavalged tasapisi kollaseks minema. Kolmas katse lõpeb õnnelikult ning bussitais mesinikke moodustab WC ukse taha pika järjekorra. Kuna häda ei anna häbeneda, läheb meestel käiku võimalus külastada parkla servas olevat kuusehekki.

Edasi sõites teatab Marianne, et järgmise ööbimiskohani on jäänud ainult 245km ja Ukraina piiri ületamine. Muidu oleks ju kõik ilus aga nii bussijuht, Aleksander kui ka Marianne ise uurivad hoolega kaarti. Meenutades hommikusi ülestunnistusi reisikava teemadel tundub olukord veidi kahtlane. Esialgu paistab suund veel õige olevat, sest varsti kihutame mööda Leedu mesinike bussist.

Dorohuski piiripunkti jõuame 13.45 ja algab lõputuna näiv ootamine. Kuigi pildistada ei lubata, jäädvustavad „pikema toruga“ varustatud aparaatide omanikud ümbritsevat, peamiselt just patsiga vormikandjast kaunitari tegevusi. Ametnikud toimetavad stoilise rahuga nagu sügaval stagnaajal. Lõpuks korjatakse kokku meie passid ja lastakse koerad pagasiruumiga tutvuma. Öunte kohta kommentaare ei tehta. Kerge segadus tekib, kui tahetakse näha bussi kere numbrit. Juhtidel pole õrna aimugi, kuskohas see võiks asuda ning leidmine võtab tublisti aega. Lõpuks tuleb patsiga näitsik meie passidega ja pakub neid esimesse ettejuhtuvasse bussi. Seal ei tunnistata neid omaks ja kuna hetkel rohkem reisigruppe ei ole, saame oma dokumendid peagi kätte ning kell neli pääseme Ukrainasse. Leedukad jäävad veel järjekorda.

Ukraina teed pole enam nii siledad kui Poolas ja tugevalt lapitud kate pärineb

tõenäoliselt möödunud aastatuhandest. Kella viieks jõuame Kovelisse peatudes rongijaama parklas. Kui suur hulk lääne autosid välja arvata, meenutab linn väljanägemiselt 70-ndate aastate venemaad, tänavad on auklikud ja majad üsna räämas. Ajavööndi muutumise tõttu tuleb taas kellasid keerata, seekord tunni võrra edasi. Justkui meie saabumise auks ronib lähedalasuva kiriku väravatorni noor poisike ja annab seal rippuvatel kelladel rõõmsameelse etenduse. Nagu Tallinnaski, on ka Kovele rongijaama kõrval turg, tõsi küll, veel räpasem kui Balti jaama oma. Ukraina hindadega harjumine läheb kiirelt, umbkaudu võrdub üks euro 10 kohaliku raha ehk grivnaga.

Turg üle vaadatud suundume edasi ööbimiskoha poole. Teed palistavad rikkalikud seenemetsad. Bussiaknast on möödalibiseva metsa seenesaake küll raske hinnata, aga teeme oma oletused vaadates kümneid nooremas pensionieas inimesi, kes teeservas puravikke pakuvad.

Lutskisse hotelli nimega „Ukraina“ jõuame kella kaheksaks õhtul olles päevaga läbinud 504 kilomeetrit. Magamaminekuks on kell veidi vähevõitu, seega pudenevad mesinikud linna peale laiali. Tänavad on rahvast täis ja liiklus elav. Ilmselt on linnal head suhted India riigiga, sest liinibussid kannavad eranditult „Tata“ märki. Ja neid busse on palju, siblivad ringi justkui töökad sipelgad, eelmine ei jõua veel poolde tänavassegi lahkuda kui järgmine juba peatusse vurab. Info kohaselt peaks hotelli läheduses asuma kaubatänav, midagi turulaadset ridapidi asuvate kioskite, suveniirimüüjate ja muu säärasega. Siinkirjutajal läheb selle leidmisega pisut aega, alles juhuslikult vastu tulnud Marianne ja Anna juhatavad õige teeotsa kätte soovitades esmajärjekorras külastada meeveinide müüjat. Otsustades kottides olevate pudelite kolina ja ülevoolavalt rõõmsameelse tuju järgi on nad ise seal pikalt aega veetnud.

Kui enamik reisilisi on keskendunud hea söögikoha otsimisele, siis Marianne ja Anna seiklused viivad veini juurest edasi ööklubi ukse taha. Sisse neid ei lasta, väidetavalt olevat riietus vale. Mida selle all küll iganes mõeldi, aga tõenäoliselt olid neil liiga vähe paljastavad riided seljas.

3 päev, pühapäev, 29 september

Pühapäevale kohaselt on äratus veidi hiljem, kuigi vähemalt mina oleksin tunnikese veel tukkunud. Hommikueine kõrvale kohvi hankimisel on automaadi juures järjekord nagu Nõukogude ajal. Nimelt annab masin visa järjekindlusega vaid kolmandiku tassitäie. Ukraina keele mõistmisega on ka raskusi, seepärast läheb hulk aega taipamiseni, et muljume valet nuppu.

Kõht täis alustame kultuuriväärtustega tutvumisega püüdes sisse saada Lutski lossi, mille pilt on 200-grivnasel rahatähel. Nähtavasti peavad ka lossielanikud pühapäeva, sest sisevaade jääb suletud uste tõttu nägemata.

Ebaõnnest hoolimata jätkame kultuurilainel üritades leida armastuse tunnelit.

Proosalisema kirjelduse järgi on tegu vana raudteetammiga, mille kohal võrasid pidi kokkukasvanud puud moodustavad kauni võlvkäigu. Paraku ei õnnestu ka see, puidutööstuse kõrvalt leiame küll raudteeotsa üles, aga kohalike kinnitust mööda on kaunis võlvialune mitme kilomeetri kaugusel. Vaatamata entusiastide protestile, kes oleksid valmis need kilomeetrid jala läbima, käseb Marianne bussi ringi keerata ja teeme peatuse hoopis ühe küla kiriku juures. Seal läheb kõige paremini, lubatakse pildistada ja filmida nii ümbrust kui ka parajasti toimuvat teenistust. Püha õhkkond laseb jumalikul paistel langeda Leili peale, kes jääb ammulisui vahtima Jüri Luguse näoga ilmutust. Jüri ju meie reisigruppi ei kuulunud ning Leili teada pidi rahumeeli Eestis viibima. Mõnevõrra hiljem selgub aga märksa maisem tõsiasi, nimelt on Jüri koos perekond Valtiniega omal käel Ukrainasse saabunud ning sõidavad oma väikebussiga juba hommikust peale meiega kaasa.

Suundume edasi Žitomiri poole, kaherealine konarlik tee on asendunud neljarealise ja sama konarlikuga. Ilmselt on asfalt pandud maha labidaga ja vaid sel eesmärgil, et tee ei tolmaks. Žitomirist Kiievini jääb veel sadakond kilomeetrit, seega peatusi enam plaanis pole. Linnast läbisõidul võime bussiaknast jälgida korrusmajade otsaseinte soojustamist Ukraina moodi. Kui meie oleme harjunud nägema, et penoplaatidega kaetakse terve paneelmaja ots, siis siin tellib töö iga korteriomanik eraldi ja mõni ei telli üldse. Nii ongi paljude korrusmajade seinad mitmevärviliste lappidega osaliselt kaetud.

Pealinnapoolne teeserv moodustab katkematu turu, müüakse peamiselt puravikke ja saunavihtasid. Mõni on oma tee äärde lauajuppidest kokkuklopsitud elamisegi sättinud, ilmselt teeb öösel vihtasid ja korjab seeni ning päeval müüb. Vihtade kvaliteedi kohta ei oska midagi kosta, aga seened olevat teadajamate kinnitust mööda üsna ussitanud.

Kella neljaks jõuame Kiievi kesklinna hotelli nimega Ukraina ette, lepime kokku lähitundide tegevuskava ja jaguneme tubadesse. Kummalisel kombel on meid väga laiali paigutatud, mõned saavad toa teisel korrusel, teised peavad jällegi seitsmendale ronima. Võtmed antakse kätte isiklikult, seega ei tea ka Marianne, kus keegi asub. Toal ei ole väga viga, kui välja arvata see, et põrandal olev vaip pärineb samast aastast kui maja vundament, mobiililaadijat seinakontakti pistes on oht elektrilööki saada ning sedavõrd kitsast voodit ei ole minu silmad veel näinud. Olmetingimustega tutvunud, koguneme alla fuajeesse ja läheme ühiselt hilisele lõunasöögile. Kui keldrikorrusel asuvasse 80-ndate stiilis sööklasse siseneme, saab see hetkega rahvast täis. Järjekorra pikkuse järgi võib oletada, et toiduportsjoni kättesaamisega läheb vähemalt tund või rohkem. Aga võta näpust, turumajandus on

ka siia jõudnud ja käbedalt askeldavad teenendajad suudavad veerand tunniga kõigile soovitud toiduportsud kokku panna. Erilise osavusega jääb silma puuteekraaniga kassaaparaadi juures tegutsev näitsik, käed liiguvad tal sellise kiirusega, et lausa kohustuslik on veidi filmida. Ühel hetkel märkab kassaneiu minu tegevust ja ütleb midagi. Turvamehi õnneks ei kutsu.

Tänu varasele kohalejõudmisele jääb piisavalt aega ka õhtuse Kiieviga tutvumiseks. Silma hakkab tohutu hulk miilitsaid, kes erinevalt Eesti korrakaitsjatest peavad enamasti jalgsi kulgema. Püha Miikaili katedraali esisele väljakule on rivistunud paarkümmend piitspeenikest neidu, toimub missivõistluse fotosessioon. Kuidas Miikail ise selle peale vaatab pole teada, aga kolmemeheline miilitsapatrull jälgib toimuvat maial ilmel.

Pärast lühikest ringkäiku kesklinna kitsastel munakivisillutisega tänavatel jõuame hotelli lähedusse tagasi ja mesinikud pudenevad laiali, enamus linna peale. Kui nüüd veel hotellist kirjutada, siis vaatamata tubade tagasihoidlikule olukorrale ei olnud muude teenuste pakkumise pealt kokku hoitud. Fuajees tegutseb koguni kaks baari, üks riietatud ja teine ebariietatud baaridaamiga. Või no mitte just päris ilma riieteta, aga need lapse peopesa suurused lapid fantaasiale erilist ruumi ei jäta. 500 grivna eest lubab rinnakas brünett soovijal end 10 minutit paitada, tunniajase privaattenduse eest tuleb juba 1500 grivnat välja käia.

4 päev, esmaspäev, 30 september

Vähemalt täna hommikul saab kauem magada ja öiseid seiklusi arvesse võttes kulub nii mõnelgi marjaks ära. Kohtume peale kella 8-t hommikusöögilauas, kus vahetame möödunud öö muljeid. Need on rikkalikud ega vaja siinkohal detailsemat kajastamist.

Tänane esimene plaan on külastada mesindusmuuseumi. Vaatamata pooletunnisele ekslemisele kitsastel munakivitänavatel ei suuda me leida ainsatki maja, mis selle moodi välja näeks. Pikapeale selgub kurb tõsiasi, oleme muuseumi külastamisega 5 aastat hiljaks jäänud, sest just umbes sedajagu aega tagasi sulges see uksed jäädavalt. Pettunult sõidame minema ja suundume üle Dnepri jõe vaatama näitusehelli, kus toimub tänavuse mesindusaasta suursündmus Apimondia. Külastamise plaani täna ei ole, lihtsalt tutvume olukorraga, mis eemalt vaadates tundub üsna karm. Hoolimata sellest, et uksed tehti juba kaks tundi tagasi lahti, on sissepääsu ootavate huviliste järjekord sada korda pikem kui Tallinnas H&M-i avamisel. Üksmeelne järeldus on, et homme näitusele tulles peame olema kohal nii vara kui võimalik. Kaalumisele tuleb ka võimalus keegi ööseks järjekorda saata, aga vabatahtlike puudumise tõttu jääb see ära. Päev jätkub ebameeldivate üllatustega, hotelli juurde tagasi sõites peatab meid liiklusmiilits. Mõneminutilise nõupidamise järel saab bussijuht vormikandjaga kokkuleppele, peatänaval pannakse liiklus seisma ja buss keerab laia kaarega nina õiges suunas et hotelli parklasse sõita. Kas ja kuipalju selline manööver maksma läks meile ei avalikustata. Kell näitab alles varast ennelõunat ning tänane ülejäänud päev on mõeldud linnaga tutvumiseks. Nii jagunemegi gruppidesse, mina koos Katrini, Tauri ja Toomasega otsustame külastada Kiievi loomaaeda. Kuna see on üsna linna servas kasutame kohalejõudmiseks metrood, see on samasugune nagu kolmkümmend aastat tagasi ja meenutab äravahetamiseni omal ajal korduvalt kasutatud Leningradi oma.

Loomaaed eriti kustumatut muljet ei jäta, Tallinna oma on rikkalikum ja vist isegi pindalalt suurem. Näiteks ahve ei leia me üldse, põhjus võib peituda muidugi ka selles, et nende tarandik asub vahetult huntide oma kõrval ja aed seal vahel pole just parimas seisukorras. Kui kõhunahk juba selgroo külge kinni hakkab jääma, on tagumine aeg mõelda lõunasöögi peale. Lähikonnas paistavad vaid elumajad, seega tuleb teha määramata pikkusega jalgsimatk või otsustada mõne transpordivahendi kasuks. Mõningase arutelu järel langeb liisk taksole. Tänavaservas seisva null-nelja juht soostub 30 grivna eest meid paar kilomeetrit eemal asuva suure kaubanduskeskuse juurde sõidutama kinnitades ühtlasi, et seal lähedal saab ka süüa. Me tõesti ei viitsi enam jala käia, seega pressime end nõukogude autotööstuse imesse ja mõne minuti pärast pannakse meid „Kassi pitsa“ kandva söögikoha ees maha. Pitsabaariga ei olnud me küll arvestanud, lootsume midagi restoranitaolist, aga nälg pidavat üsna hea kokk olema. Astume sisse avarasse ruumi, millele vahelae ehitamisega vaeva ei ole

nähtud. Kõrgustes ripuvad ventilatsioonitorud ja kaablipundid, õnneks julgustavalt korralikult kinnitatud, seega istume laua taha. Kohe ilmub ettekandja, kellele me vaheldumisi vene ja inglise keelt rääkides, vahel ka žestikuleerides selgeks teeme, kes me oleme, kust tuleme ja mida tahame. Köök töötab kiiresti ning juba mõne minuti möödudes tuuakse esimesed isuäratavalt lõhnavad taldrikutäied. Süües kasvab isu, seega tellime aeg-ajalt mõne meile erilisena tunduva roa juurdegi. Kui Eestis oleks selline rikkalik eine rahakotis mõrva põhjustanud, siis Ukrainas seda hirmu ei ole ja nelja inimese tugev kolmekäiguline lõuna läheb maksma veidi üle 25 euro.

Ägisedes end laua tagant püsti ajanud suundume kõrvalasuvasse kaubanduskeskusesse, et kodustele üht-teist kingituseks osta. Keskus paikneb kahes galeriiga ühendatud neljakorruselises hoones ning kaubanduspinna mahult Eestis sellisega võrdset veel ei ole. Hoolimata paaritunnisest kolamisest me midagi väga erist leida ei suudagi. Hinnad on Ukraina suhteliselt madalale palgatasemele vaatamata Eesti omadega üsna sarnased. Erandiks on vaid toiduained, eriti maiustused ja alkoholi saab kätte mõnevõrra osavamalt. Et mitte päris tühjade kätega lahkuda teeme pikema peatuse kommipoes varudes kottidesse märkimisväärse hulga magusat.

Õues valitsev pimedus annab märku, et aeg oleks hotelli poole suunduda. Oleme üsna äärelinnas ja kommipoodi jäetud grivnade hulk ei luba enam rikast euroopa turisti mängida. Nii otsustame liiklemisel takso asemel metroo kasuks, et päevast väsimust välja puhkama minna.

5 päev, teisipäev, 1 oktoober

Täna siis lõpuks Apimondia päev. Äratus on varajane ning juba kell kaheksa sõidame messikeskuse poole olles moraalselt valmis mitmetunniseks järjekorras seismiseks. Kohale jõudes tabab meid positiivne üllatus – järjekorda pole ollagi! Kulub vaevalt pool tund, kui igaühest on veebikaameraga tehtud pilt, kätte antud reklaambrošüüridega riidest kott ning kaela riputatud messile sissepääsu võimaldav pääse. Tülpinud näoga turvamees heidab piletitele põgusa pilgu ja astumegi hiiglaslikku saali, kuhu on kogunenud oma kaupa pakkuvad mesindusettevõtted üle kogu maailma. Kuna isegi väikese osa väljapandud tehnika ja inventari kirjeldamine võtaks sedajagu ruumi, et mesindusprogrammi trükiste rahad saaks hetkega otsa, piirdun vaid huvitavamate leidude mainimisega. Näiteks pakuti „Hello Kitty“ fännidele kaunikujuulist roosat meevurri. Tõenäoliselt on samalt firmalt järgmisena oodata vurri „Angry Birds“, mis mõeldud eriti tigidate mesilasperede omanikele. Isegi kaldu asetsev meevurr oli välja mõeldud. Selle ees peatume pikemalt arutledes põhjalikult taolise paigutuse eeliste ja puuduste üle. Diskussiooni tulemus on – ilus asi aga töö tegemiseks ei kõlba.

Üks osav puusepp on näitusele toonud lamavtarud, mis näevad välja pigem riidekirstu moodi, kõik välispinnad kaetud freesi abil süvistatud piltidega. Paljud pahaaimamatud messikülalastajad üritavad nende tarude katuseid tõsta, et näha kuidas kunstiteosed seestpoolt välja näevad. See on aga saatuslik viga, sest omanik teeb kiiresti selgeks, et kui juba katust tõsta, tuleb sinna taru sisse ka mõni rahatäht panna. Hetkel kui mina järjekordse uudishimuliku toimetamist jälgin, on neid rahatähti seal sees juba arvestatav hunnik.

Tõsiste mesindusuuringutega tegelenud türklased pakuvad oma boksis kümneid söödalisandeid. Isegi kui veerand reklaamis lubatavast tõeks osutuks, saaks nende eliksiiride mesilastele söötmisega täiesti haiguskindlad pered kes koguvad hooaja jooksul saagi, mille turustamise järel mesinike nimed Forbes-i top 100-s ära märkimist leiavad.

Vene spetsialistid on samuti esindatud võimsa keemiaarsenaliga, pakutakse kõikvõimalikke varroatoosiravimeid. Kui paljud osalejad vaid näitavad oma toodangut soovitudes huvilistele tellimist kodulehe kaudu, siis ravimeid on venelastel kaasas piiramatus koguses ning ostjate puudust ei paista olevat.

Ja otse loomulikult pakutakse mett. Seda on igast maailma otsast, enamasti väiksemates purgikestes ja kui suurema inventari kohapeal ostmise võimalused jäid napiks, siis meepurke oli kaasa võetud piisavalt. Nii käibki just meelettide ees tihedam tunglemine ja degusteerimine, seega pole põhjust tühja kõhtu kurta. Tualaetti

tahaks ikka vahel külastada, läheme Sergeiga seda otsima. Alumiselt korruselt leiamegi ukse, kuhu on selges vene keeles kirjutatud – Fekalnaja stantsia nr.3.

Saali tagumises kolmandikus asub Eesti kutsemesinike boks, kus askeldavad veidi väsinud, aga rõõmsameelsed Peter, Jaanus ja Ardi. Seintele riputatud pannooide järgi otsustades saab tellida termopuidust ja vahtplastist tarukorpuseid, Buckfast-mesilasemasid ja meekäitlemisinventari. Tunglemist boksi ees küll ei ole, kuid pidevalt toimetavad seal üks-kaks huvilist ja mehed ise väidavad rahulolevate nägudega, et näitusele tulek on end õigustanud.

Kella neljaks messikeskuse juurde tellitud buss viib suurema osa meie seltskonnast hotelli puhkama. Tõsisemad entusiastid, sealhulgas ka siinkirjutaja, jäävad aga kohale. Pilet kehtib ju veel kolm tundi ja patt oleks seda aega mitte ära kasutada. Pool tundi enne näituse sulgemist jõuame järeldusele, et nüüd on tõesti kõik üle vaadatud ja asutame end metroopeatuse poole minema. Õnnetuseks avastab Aivo nurga tagant veel ühe ukse, mille taga väiksemas saalis on end sisse seadnud suur hulk meemüüjaid. Kuigi minul hakkab mesindusest tänaseks villand saama, veedame seal täiendava pool tunnikest ja metroosse jõuame alles hämarikus. Ilmselt pole minu kaaslased metrooga just kõige paremini kursis, sest perroonil seistes tekib arutelu kummas suunas peaks sõitma. Astun vagunisse, viimasel hetkel suudab ka Aivo end läbi sulguvate uste sisse pressida, kõhklejad jäävad aga jahmunud nägudega järgmist rongi ootama.

Peale paaritunnist puhkust hotellis hakkab tunduma, et vaatamata päeva jooksul söödud meele tahaks nagu midagi toekat ka. Kuna eile külastatud pitsabaari toit tundus hea ja kaasahaaratud reklaamleht kinnitas, et telefoni teel võetakse tellimusi

vastu 24/7, püüame õhtusööki hotellituppa tellida. Heast reklaamist hoolimata ei ole see siiski lihtne ja meiega vestelnud töötaja pole toidu hotellituppa toomisest üldse vaimustuses. Kui lõpuks siiski kaubale saame ilmneb, et enne kahte tundi ei tasu õhtusööki oodata. Liialt pika ooteaja tõttu loobume tellimusest, sööme ära viimased kodust kaasa võetud toidud ja läheme väsinult magama.

6 päev, kolmapäev, 2 oktoober

Täna jätame Kiieviga hüvasti ja asume tagasiteele. Kõik kontrollivad pedantse põhjalikkusega, et hotelli midagi ega kedagi maha ei jääks.

Kuna eelmise mesindusmuuseumiga läks natuke kehvasti, võtame seekord sihikule Prokopovitši nimelise instituudi oma. Niivõrd kuulsa mesiniku nime kandvat asutust pole ehk vahepeal ootamatult suletud. Sõidu ajal teeb Aleksander meile kiirülevaate Ukraina elatustasemest. Saame teada, et keskmine palk on umbes 350€ ja pension 100€. Hinnad paraku, eriti tööstuskaupadel, kipuvad Eesti omadega sarnased olema, nii on ka arusaadav, miks kauplustes suhteliselt vähe inimesi oli.

Muuseumiga läheb õnneks ja meid võtab vastu rõõmsameelne vanahärra, osakonna juhataja Leonid Mikolaiovitš. Kaheks grupiks jagatud seltskond, vene keele oskajad ja ülejäänud, juhitakse läbi mitmete ruumide, mis on sisustatud nii äratuntava kui ka üsna kummalise otstarbega inventariga. Tutvustades Karpaatia mesilast ei ole mees kiitusega kitsi ja nii kaaluvad ka meie hulgast mõned selle rassi esindajatega oma mesila rikastamist. Kui aga giid võrdleb Karpaatia mesilasi metsloomadega, kes kumbki ei lubavat võõraid lähemale kui 100 meetrit oma kodule, jäävad ka kõige suuremad entusiastid üsna mõttesse.

Märkimisväärset elevust põhjustab üheraamiline kondiaurul töötav meevurr. Tegu on meetrise puutoki küljele kinnitatud kastikesega kuhu käib kärjeraam. Puutokki vertikaalselt ümber oma telje keerutades peaks mesi välja tulema. Täielik ökovärk! Leidlikkuselt ei jää maha ka nööriga käitatav vurr. Nöör oli keritud vurri teljel olevale rattale ja sellest tõmmates hakkabki sisu pöörlema.

Ajalooga tutvunud suundume tagasi bussi juurde. Tähelepanelikumad avastavad läheduses asuva mesindustarvete poekese, kus loodetavasti müüakse veidi kaasaegsemat inventari ning suunduvad otsejoones sinna. Valik on üsna tagasihoidlik. Omapäraseim asi vaid väikemesiniku kompleksne töökoht, kus on ühendatud nii kaanetamisalus, vurritamist ootavate kärgede kast ja kolmeraamiline käsivurr.

Kuna tänane sõiduplaan näeb ette 400 km läbimist ja seda mitte just kõige siledamaid teid pidi, kiirustame bussi tagasi. Mesindusmuuseumis on Aleksander suutnud teha tutvust ka teiste putukaliikide esindajatega. Nimelt avastab ta käe pealt puugi. Seda kuulates hakkab nii mõnigi veidi nihelema ja katmata kehaosasisid uurima. Ilmselt ei ole mesinikud puugihammustuste suhtes nii immuunsed kui mesilaste nõelamise vastu.

Ukraina tõelisest suurusest annab aimu tee äärde püstitatud hiigelsuur silt, mis teatab, et täpselt 350km pärast on võimalik külastada autogrilli. Kuna bussi kiirus on keskmiselt 40km/h, siis 9 tundi me oodata ei kavatse ja nõuame söögipeatust esimeses ettejuhtuvas tanklas.

Lõbustamaks pikast bussisõidust uniseks jääma kippuvat seltskonda, loeb Marianne meile Evald Übi uusimast raamatust nõukogudeaegseid anekdoote. Kui sealt parimad pärlid otsa saavad, antakse mikrofon soovijatele oma repertuaari esitamiseks. Suurele auditooriumile esinejaid on siiski üsna vähe, seda usinamalt hakatakse aga nalju vestma väiksemates seltskondades. Ja need on sedavõrd pikantse sisuga, et mikrofoni rääkida ei kannata. Kui Ülle juba näost punasena naerukrampides vaevleb, peame vahepeal pausi ja vaatame video pealt igihaljast „Opetarsioon Õ“-d. Ööbimiskohta on jäänud veel 108 km.

Veidi enne kella seitset jõuame Ternopili linna ja seame end järjekordses hotellis sisse. Nimedega manipuleerimine on ukrainlastel vist tavapärane. Kui veel broneerimise ajal oli hotelli nimi „Ukraina“, siis meie kohale jõudmise ajaks ilutses fassaadil silt „Ternopol“. Tõenäoliselt on tegu tehnilise progressiga, sest ka hoone sisu on üpris kaasaegne. Meile antakse kiipkaardid millega saab avada uksi, sõita liftiga ja valgustuse sisse lülitada. Maja soojustuse pealt pole samuti kokku hoitud, toas on üsna umbne. Vannitoas tuleb soojaveekraanist ainult külma vett. Mõningase katsetamise järel saame nipist aru, sooja vee saamiseks tuleb külmaveekraan avada.

Asjad laiali pakkinud, viidame veel veidi aega, sirutades bussis istumisest kangeks jäänud selga. Kui korisev kõht õhtusöögi puudusest märku hakkab andma, suundume linna peale. Kõige nälgasemad mesinikud tulevad juba söömast soovitades meilgi külastada restorani „Euroopa“. Kohale jõudes selgub näotu tõsiasi, oleme liiga kauaks uimerdama jäänud ja kohe-kohe kavatseb see söögikoht oma ukseid sulgeda. Ka järgmine restoran ei suuda meeldivalt üllatada. Kuigi meid lahkesti sisse palutakse, teatab kelner, et kokad on koju läinud ning tellida saab vaid suppi ja salatit. Lühikese arupidamise järel loobume jahedast lurrist ja umbrohist ning jätkame otsinguid. Kolmandas kohas läheb õnneks. Napis riietuses kena näitsik ulatab menüü kinnitades, et küsida võib kõike. No esialgu me küsime vaid süüa. Veidi ümbritsevat uurides tundub, et oleme sattunud spordihuviliste lemmikkohta. Kahelt hiiglaslikult ekraanilt näidatakse jalgpalli, millele arvukad restoranikülastajad lärmakalt kaasa elavad. Kuigi jalgpall pidavat olema parem kui seks, ei suuda me seda vaimustust ometi jagada, jälgides väljakul toimuvat vaid silmanurgast. See on aga viga! Võistluse viimasel minutil suudab keegi palli vastase väravase pöörutada, saalitais rahvast hüppab rõõmsalt rõõgatades püsti ning siinkirjutaja pillab kahvli koos salatiga taldrikusse tagasi. Sellega on etendus lõppenud, enamus inimestest lahkub, tõusen samuti ja teen end salatist puhtaks.

Kuigi ka siin on toit Ukrainale iseloomulikult odav ei võimalda meie napp grivnade hulk arvet sularahas tasuda. Kaardimakse aga hetkel ei toimi, sest itimees teeb ruuterile restarti ja meil palutakse veidi oodata. Tõenäoliselt on tegu mehhaanilise ruuteriga, sest ka kümme minutit hiljem on olukord sama. Võimalus tasuda arve eurodes ei näi erilist vaimustust avaldavat. Mõneminutilise temperamentse nõupidamise järel saame siiski kaubale ning jätnud soliidse jootraha suundume hotelli päevast väsimust välja puhkama.

7 päev, neljapäev, 3 oktoober

Hommikueine serveeritakse väheldases restoranis, mis saab näljaseid mesinikke hetkega täis. Puudus tuleb kätte nii vabadest laudadest kui ka sööginõudest.

Varajased ärkamised ja rändurielu hakkavad juba vaikselt mõjuma. Nii räägib Anna hommikulauas, kuidas ta keset ööd üles tõusis, dušši all käis ning seejärel toanaabrit noomima hakkas, et too ikka veel rahulikult põõnab. Kurja juureks osutus kell kolm mobiilile laekunud sõnumi piiksatus.

Väljasõit on kell kaheksa nagu tavaliselt. Mida ligemale mägede vööndile jõuame, seda viletsamaks muutuvad teed. Nagu aukudest veel vähe oleks, hakkab peagi ka lund sadama. Hoolimata entusiastide palvetest ei õnnestu bussi tunniajaseks lumesõjaks peatada.

Tippkõrguseks jääb 985 meetrit merepinnast. Mesila pidamist siinsetes tingimustes on raske ette kujutada. Sedavõrd järskul tiheda metsaga kaetud mäenõlvadel pole ju tarude paigutamise kohtagi. Näha on ka üksikuid raielanke, see tingib elava arutelu palkide kättesaamise teemal. Kuna traktorid sellise kalde peal töötada ei suudaks jõuame järeldusele, et ilmselt veeretatakse tüved mäest alla. Lagedamatel mäenõlvadel on mitmed allapoole suunduvad süvendid. Osad kinnitavad, et need on uuristanud vesi, teised on aga veendunud kanalite inimtekkelises iseloomus ja kasutatakse neid kõrvitsapõldudele saagi alla majade juurde veeretamiseks. Ukrainas on loomapidamine au sees, seega tuleb bussijuhtidel küladest läbisõidul laveerida nii tee servades kui keskel kõndivate lehmade, hanede ja kanade vahel. Peamiselt aukudest koosneva teekatte tõttu sõidame aeglaselt ning ei põhjusta ühegi pudulohuse otsa rataste all.

Kella poole neljaks jõuame Vuchkovesse mesinik-emadekasvataja Vassil Pliska

juurde. Bussist väljudes tundub, nagu oleks taas suvi saabunud. Kui mägedes oli sooja vaid napp 2 kraadi, siis nüüd võtab meid vastu 17-kraadiline leitsak. Paraku on palav ainult päikesepaistel, juba esimene suurem pilv toob kaasa ebamugava jahedustunde.

Mesinikku oodates imetleme nelja meetri kõrgust ausammast mesilasele, mis püstitati mõned aastad tagasi märkimaks neljakümnet aastat mesindusuuringuid piirkonnas.

Vassil eriti latus jutumees ei ole, enamus vestlusest areneb nii, et Aleksander küsib ja tema vastab. Saame teada, et mesilas on umbes 500 peret, milledest 60 on riigi omad. Ilmselt mingi toetustega seotud projekt. Mesilasrassiks Karpaatia mesilane, peamiselt tegeleb emade kasvatuse ja pakettperede tootmisega. Meetoodang on enam kui tagasihoidlik jäädes keskmiselt 10 – 20 kilo kanti taru kohta.

Järgmisesse mesilasse jõuame kella kuueks. Külakostiks pakutakse kohvi ja kergete kraadidega meejooke, paraku saavad viimased kiiresti otsa. Viktor Vassilovitš Papp on eelmisest võõrustajast tunduvalt jutukam ning peab Karpaatia mesindusest huvitava loengu.

On see nüüd tingitud karastavatest jookidest või paelub mesinikke oskuslik lektor, igatahes peab Marianne meile korduvalt meelde tuletama, et hotellini on jäänud veel kaks tundi sõitu ja tagumine aeg oleks liikuma hakata. Nii lahkumegi alles pimedas ning peale keerutamist Užgorodi ühesuunalistel tänavatel jõuame hotelli veidi enne kella ühtteist.

Kui eelmiste ööbimiskohtadega võis veel rahule jääda, siis siin pole toa sisustusele vähimatki tähelepanu pööranud. See näeb välja üsna räsitud, voodi põhi on sedavõrd

läbi vajunud nagu oleks seal 150-kilone mees aastaid pikutanud, tekk võimalikest kõige õhem ja tugitool püsib püsti vaid kolmel jalal.

Õhtusöök serveeritakse hotelli restoranis, kus temperatuur on õue omast vaid paar kraadi kõrgem ja nii jahtub toit juba lauale toomise käigus. Pikast päevast väsinuina ei lase me end sellistest pisiasjadest heidutada ja peale kontinentaalset õhtusööki suundume puhkama kontinentaalse kliimaga tubadesse.

8 päev, reede, 4 oktoober.

Hommikulauda tulevad paljud mesinikud üleriietes. Nimelt on linna küttesüsteem peale esimest sügisest käivitust rikki läinud mistõttu on ruumide temperatuurid võrreldavad Soome jäähotelli omaga. Meeleolu püüab tõsta süntesaatoril mängiv pianist, paraku ei tule tal see eriti hästi välja. Palad on veidi kurblikud ja ka esitus pole just parim, põhjuseks ilmselt külma tõttu kätte tõmmatud kindad.

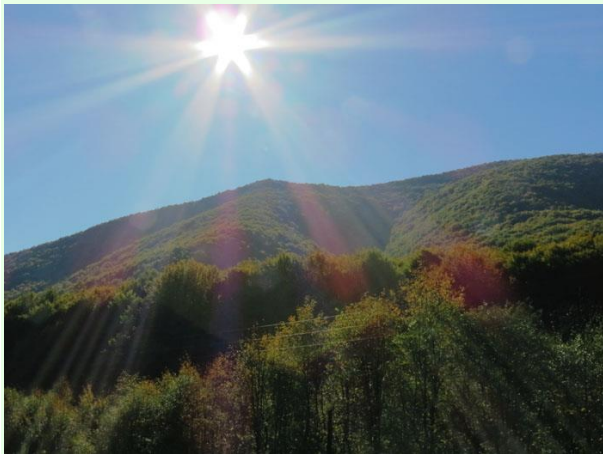
Hommikune väljasõit viibib, kuna siinkirjutajal läheb arvestatust rohkem aega otsimaks kohta õhtul pestud ja ikka veel märgadele sokkidele ning täiendavale kohvijoomisele, et kuidagigi veidi sooja saada. Lõpuks saame liikuma ning juba tunnike hiljem astume sisse Valerii Jossipovitši juurde, kes tutvustab meile oma mesilat ja töömeetodeid. Aeda kaunistab kõrge viinamarjahekk, seega jaotume kahte gruppi. Osad kuulavad võõrustaja juttu, kel vene keelega raskusi, söövad viinamarju. Kuidas kõhud suurele kogusele üliküpsenud marjadele vastu peavad, paistab veidi hiljem.

Kuulanud ära mesiniku jutu ja söönud tühjaks kogu heki, sõidame edasi, et tutvuda ukrainlaste turustamise meetmetega. Nimelt on mesinikud rajanud väikese meemaja, kus huvilised saavad kuulata loengut meest ja mesindusest, samuti ka degusteerida ning osta mett ning enamikke mesindussaaduseid. Meie ette laudadele on paigutatud väikesed puust kandikud kahe rea klaasikestega. Esimeses reas erinevad meeliigid, teises aga meejoogid, milledes olevad kraadid ahvatlevad vaatamata manitsustele maitsmist just sellest reast alustama. Kui meid vastu võtnud rõõmsameelne ukrainlanna oma pool vene, pool ukrainakeelse loengu lõpetab, on teise rea klaasid tilgatumalt tühjad, esimese omad aga alles poole peal.

Pärast kiiret söögipeatust linnakese turul sõidame edasi. Täna on kogu reisi kõige ilusam ilm, päike särab pilvitus taevast ning sooja on veidi alla 15 kraadi. Et kodustele mõned meened osta, teeme peatuse majakese juures, kus pakutakse erinevaid suveniire. Valik on tõesti lai alates pisikestest puulusikatest ja tassidest kuni pehmete pargitud lambanahkadeni. Viimased lähevad eriti hästi kaubaks, ilmselt on meid ootamas veel üks jaheda kliimaga ööbimispaik.

Järgmise vahepeatuse teeme külakeses, kus kuldses eas Ukraina prouad aiasaadusi müüvad. 10 grivna eest saab umbes neljaliitrise kotikese õunu, pirne või kreeka pähkleid. Kui edasi sõidame, pakivad mammid oma pingid ja lauakesed kokku ning lähevad laiali, pole enam midagi müüa.

Lvivi jõuame kella seitsmeks. Nagu ka eelnevalt külastatud linnades, tegeldakse ka siin usinalt asfalteerimisega, nii läheb hotellini jõudmiseks terve tund. Karusnahkade kokkuostjad aiasid õieti, kütte arvelt hoitakse siin tublisti kokku. Sooja saamisel on veidi abi toanurgas seisvast hiiglaslikust puhurist, paraku teeb see sedavõrd tugevat müra, et lülitame varsti välja.

Õhtustame privaatses massiivse tammepuust mööbliga restoranis, tellides Ukrainaga hüvastijätuks mõned paarisajagrammised karahvinid joovastavate jookidega. Kõht täis, naudime tänavateatri suurejoonelist etendust koos võimsa tulevärgiga ja suundume tuppa puhkama. Tänane läbisõit oli vaid 300 kilomeetrit.

9 päev, laupäev, 5 oktoober.

Päevaplaan on enam kui tihe, tuleb ületada piir ning sõita peaaegu läbi terve Poola, et õhtuks Augustowisse jõuda. Reisist väsinud Marianne unustab enne väljasõitu kohalolijate kontrolli ja hakkab meid üle lugema alles siis, kui linnast välja saame. Õnneks ei ole kedagi puudu.

Piiriületus sujub probleemideta, põhjalikumalt vaadatakse üle vaid Anna reisikott, aga sealt midagi kriminaalset ei leita. No muidugi, tema oli ju üks vähestest, kes viina, suitsu ning mesinduslikke antibiootikume kaasa ei otnud.

Marianne püüab pikast bussisistumisest uimaseks jääma kippuvat seltskonda ergutada, viies läbi mesinduslase viktoriini. Tulemused pole eriti kiita, keskmine vaid seitse ja pool punkti 20-st võimalikust. Kui küsimus mesilase silmade arvu kohta enam kedagi ei üllata, siis pala „Kimalase lend“ autorit teavad vaid vähesed, Rimski-Korsakovi asemel pakutakse kõike, alates Valgrest lõpetades Bachiga. Esikoha saab võistkond nimega „Püha Jüri Ilmutus“, paraku pole võit päris aus, sest ebamaiste jõudude kaasamist reeglid ette ei näinud.

Edasi kulgeb päev üsna sündmustevaeselt. Vaatamata päikeselisele ilmale veedame suurema osa ajast bussis jõudes peale 600 kilomeetri läbimist Poola-Leedu piirile Augustowi äärelinna tagasihoidlikku perefirma hotelli nimega „Karmel“.

Peale maitsvat õhtusööki toimub meeleolukas viimase reisiõhtu tähistamine. Öö saabudes on vennastumine jõudnud juba sellisele tasemele, et Peep ei suuda enam oma tuba leida ja püüab visa järjekindlusega Marianne omasse trügida.

10 ja viimane päev, pühapäev, 6 oktoober.

Hommik algab hotelli arvustamisega. Hinnangud on seinast seinä, osad kurdavad nii

külma tuba, et käidi isegi pererahva käest lisatekke küsimas, teised seevastu jätsid akna tuulutusasendisse, et lämmatavat palavust veidigi leevendada. Marianne tuba oli igatahes jahe, seega avab ta kohe peale väljasõitu meemajast kingituseks saadud joovastava sisuga pudelid ning jagab selle sisu kõigile soovijatele. Äraütlejaid ei ole, kes võtab külmarohuks, kes palavuse leevendamiseks. Mõju on kiire ja tõhus, niipea kui viimane tilk saab välja valatud, hakkame siivutu sisuga anekdoote rääkima.

Tänane päev on kogu reisi sündmustevaeseim. Sõidame, teeme lühikese peatuse seljasirutuseks ja sõidame jälle. Kella 12-ks oleme Leedu läbinud ning taas kuulsas 19-nda kilomeetri söögikohas. Karu püsib liikumatuna puurinurgas, vaid pilkuvad silmad eristavad teda topisest.

Reisiväsimusest, aga võib-olla ka eilsest öhtust uimane seltskond elavneb hilisel pealelõunal kui jõuame Eesti piirile. August haarab oma lahutamatu akordioni ning esitab ühispildi tegemise ajal tempoka popurii. Pildi tegemine võtab veidi aega sest Aleksander ei suuda otsustada, kas seista püsti või kükitada ja jõnksutab end üles-alla.

Edasi sõites on reisilised üsna vaiksed, kõigil mõtted juba kodus. Osa rahvast läheb maha Pärnus, mõned ka Märjamaal. Tallinna jõudes oleme täna selja taha jätnud veidi üle 700 kilomeetri ja sealt edasi Jüri poole suundub juba üsna tühi buss. Kõige pikema sõidu saavad Lõuna-Eesti mesinikud, sel ajal kui suurem osa reisilistest juba kodustele muljeid vahendab, istuvad nemad veel bussis teel Viljandi poole.

Lõpetuseks tänan kogu reisiseltskonna nimel Mariannet ja Aleksandrit läbimõeldud reisikava eest, samuti soovin Mulgi Reaside remondibrigaadile edu bussi veermiku korrastamisel.